

UITWERKING WEZENLIJKE KENMERKEN EN WAARDEN

DATUM 18-03-2022
VAN Gedeputeerden Huib van Essen/ Mirjam Sterk
AAN Provinciale Staten van Utrecht

Onderwerp: inbreng voor de commissie omgevingsvisie op 9 maart

Aanleiding

We zijn gestart met een verkenning voor de uitwerking van de Wezenlijke Kenmerken en Waarden (WKW) op basis van de wettelijke vereisten van de [Omgevingswet](#) en [Besluit kwaliteit leefomgeving](#) (Bkl). De WKW bieden een beschrijving van de kernkwaliteiten van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) en vormen een nadere invulling van Bijlage XI "Wezenlijke kenmerken en waarden" van de (ontwerp) Omgevingsverordening. De uitwerking geeft een beschrijving van de actuele en potentiële waarden van het ecosysteem en de bijbehorende omgevingsfactoren; de robuustheid en aaneengeslotenheid van het NNN; de aanwezigheid van bijzondere soorten en de verbindingfunctie van het gebied voor soorten en ecosystemen.

Een uitwerking van de WKW zorgt voor meer duidelijkheid in de uitgangspunten voor toetsing van ruimtelijke plannen door provincie en gemeentes. Met een nadere uitwerking van de WKW kunnen we de planologische bescherming van het NNN verder onderbouwen. De WKW biedt meer houvast bij het hanteren van onder andere de meerwaarde benadering. Omdat we daarmee scherp hebben welke waarden en potenties er in een gebied aanwezig zijn en wat dus de uitgangssituatie is bij de toetsing van ruimtelijke plannen. Dit is van belang voor het beoordelen van de aantasting, de te creëren meerwaarde en op welke manier een plus kan worden gerealiseerd. Voor het creëren van meerwaarde kan aansluiting worden gezocht bij de beschreven potenties.

Achtergrond

Binnen het NNN moet per gebied in kaart worden gebracht wat de aanwezige natuurwaarden zijn, zoals de dier- en plantensoorten die karakteristiek zijn voor een gebied en die van belang zijn in het licht van de doelstellingen die zijn opgenomen in artikel 2.18, eerste lid, onder g, van de Omgevingswet. Het gaat dan onder andere om de bescherming, de instandhouding of het herstel van biotopen en leefgebieden van vogels en in het wild voorkomende flora en fauna waarvoor de provincies verantwoordelijkheid dragen. Ook de verbindingen tussen gebieden zijn van groot belang.

Op 1 januari 2023 treedt naar verwachting de Omgevingswet in werking. Gelijkzeitig met de Omgevingswet treedt de Omgevingsverordening van de Provincie Utrecht in werking. Onderdeel van de Omgevingsverordening zijn de regels met betrekking tot de bescherming van het NNN. Artikel 7.7 van het Bkl schrijft voor dat de WKW van de NNN-gebieden worden vastgesteld bij omgevingsverordening. Het Bkl en de Omgevingswet verplichten in ieder geval een minimum invulling om via de WKW de actueel aanwezige en potentiële dier- en plantensoorten, hun biotopen en habitat te behouden.

De wezenlijke kenmerken en waarden maken onderdeel uit van de ruimtelijke beschermingsregels van het NNN. Het gaat hierbij onder meer om instructieregels voor omgevingsplannen van gemeentes. Op dit moment hebben we nog geen volledige uitwerking van de WKW maar is in de Interim Omgevingsverordening (en de ontwerp Omgevingsverordening) een bijlage opgenomen waarin de criteria zijn benoemd, op basis waarvan een initiatiefnemer de WKW moet uitwerken en waarop de plannen worden getoetst. De nadere uitwerking van de WKW die straks een invulling geeft aan de bijlage in de verordening is een hulpmiddel dat zowel de provincie, gemeentes als initiatiefnemers helpt om de natuurwaarden beter in beeld te krijgen. Op dit moment wordt een aanbestedingsprocedure voor het maken van de uitwerking voorbereid.

Uitwerking

Voor de gebieden in het NNN wordt per deelgebied een uitwerking gemaakt van:

- De aanwezigheid van bijzondere soorten waaronder in ieder geval de wettelijk beschermde soorten en de nationale rode lijsten. Hierbij moet ook aandacht zijn voor de functie die het plangebied heeft voor de desbetreffende soort of soortgroep.
- Bestaande en potentiële waarden van het ecosysteem; waaronder ook de vereiste omgevingsfactoren als donkerte, rust, bodem, water en milieu.
- De robuustheid en aaneengeslotenheid van het NNN.
- De verbindingsfunctie van het gebied voor soorten en ecosystemen.
- Kansen en knelpunten waaronder klimaatadaptatie en klimaatmitigatie, verdroging, natuurontwikkeling.
- Vervangbaarheid van de aanwezige natuurwaarden

Ook wordt in de uitwerking ingegaan op hoe aantasting, compensatie en meerwaarde moet worden beoordeeld in het agrarisch NNN, te ontwikkelen natuur en gebieden met ingesloten functies binnen het NNN.

Participatie

Tijdens het uitwerken van de WKW wordt een participatietraject doorlopen waarin belanghebbenden worden meegenomen in de uitwerking. Voor dit participatietraject worden in ieder geval natuur- en milieuorganisaties, terrein behorende organisaties, landgoederen, agrarische natuurverenigingen en medeoverheden uitgenodigd. De partijen worden gevraagd als expert en kennisleverancier. Doel van de participatie is om tot een gedragen uitwerking van de WKW te komen. De uitvraag voor de uitwerking van de WKW is gedeeld met natuurpartijen (Staatsbosbeheer, Het Utrechts Landschap, natuurmonumenten, IVN en NMU) met de vraag of zij het natuurbelang in de huidige uitvraag voldoende geborgd zien en met de vraag of zij zich herkennen in hun rol in het participatietraject. Provinciale Staten worden gedurende het project op tenminste twee momenten twee via een statenmemo geïnformeerd over de stand van zaken.

Invulling motie 115

In [motie 115](#) ingediend door SGP, 50 PLUS, PvdD en GL wordt gevraagd om voorafgaand aan het opstellen van een eventueel Meerjareninvesteringsprogramma (MIP) een actueel beeld te geven van de staat van de Utrechtse NNN-gebieden. De hier beschreven uitwerking van de WKW draagt bij aan de uitvoering van de motie door een actueel beeld te geven.

In het kader van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn zijn er verplichtingen om de staat van instandhouding (SVI) van soorten te onderzoeken. Die staat van instandhouding wordt op landelijk niveau beoordeeld, maar er is ook een juridische verplichting om op regionaal niveau de SVI in beeld te brengen voor de in onze provincie voorkomende soorten. We zijn aan het nadenken hoe hier nader invulling aan te geven. De gegevens voor de SVI dragen bij aan het in beeld brengen van een actueel beeld van de Utrechtse natuurgebieden.

Proces

Het proces om te komen tot een uitwerking kent de volgende stappen:

- Op dit moment wordt gewerkt aan de aanbesteding voor het uitwerken van de wezenlijke kenmerken en waarden van het Natuurnetwerk Nederland.
- Wij hopen in het tweede kwartaal van 2022 tot een gunning aan een geschikte partij te kunnen komen.
- Afronden van het rapport staat gepland voor voorjaar 2023.
- De gewijzigde uitwerking van de WKW kan dan mee in de 2^e wijziging van de omgevingsverordening.
- De wijziging van de omgevingsverordening doorloopt het reguliere proces met terinzagelegging.
- De uitwerking van de wezenlijke kenmerken en waarden treedt dan begin 2024 in werking, voor die tijd kan al wel gebruik worden gemaakt van de informatie die de uitwerking biedt.

Actualisatie via het delegatiebesluit

De actualisatie van de WKW is op dit moment niet opgenomen in het delegatiebesluit bij de omgevingsverordening. Een periodieke actualisatie van de WKW zal nodig zijn gezien de natuurwaarden aan verandering onderhevig zijn. Het is volgens ons wenselijk om de actualisatie van de uitwerking op te nemen in het delegatiebesluit. Daartoe zullen wij een voorstel doen in de eerste wijziging van de omgevingsverordening.

Wettelijk kader

Artikel 2.18 (provinciale taken voor de fysieke leefomgeving)

1. Bij het provinciebestuur berusten, naast de elders in deze wet en op grond van andere wetten aan dat bestuur toegedeelde taken voor de fysieke leefomgeving, de volgende taken:

G: op het gebied van natuur:

- 1°. het behoud of herstel van dier- en plantensoorten die van nature in Nederland in het wild voorkomen, van hun biotopen en habitats, en van in Nederland voorkomende typen natuurlijke habitats, in overeenstemming met de internationaalrechtelijke verplichtingen,
- 2°. het zorg dragen voor het nemen van maatregelen: – voor Natura 2000-gebieden, in overeenstemming met de vogelrichtlijn en de habitatrichtlijn, met uitzondering van Natura 2000-gebieden of gedeelten daarvan in bij algemene maatregel van bestuur aangewezen gevallen, en – voor bijzondere nationale natuurgebieden, die nodig zijn voor het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen voor de onderscheiden gebieden, in bij algemene maatregel van bestuur aangewezen gevallen,
- 3°. de preventie en beheersing van de introductie en verspreiding van invasieve uitheemse soorten, in bij algemene maatregel van bestuur aangewezen gevallen.”